

Szczecin, 28.02.2018r.

Streszczenie rozprawy doktorskiej

Nazwisko autorki: mgr Barbara Żakowska

Temat pracy: Niepubliczne szkoły podstawowe w Szczecinie w latach 1989-2014

Promotor pracy: dr hab. prof. US Elżbieta Magiera

Przedmiotem niniejszej pracy jest działalność niepublicznych szkół podstawowy w Szczecinie w latach 1989-2014. Prezentowana rozprawa doktorska mieści się w obszarze badań najnowszej historii wychowania i stanowi monografię o charakterze historyczno-pedagogicznym. Praca składa się z sześciu rozdziałów, wstępu, zakończenia, bibliografii, spisu tabel oraz rysunków. Rozdział pierwszy przedstawia podstawy metodologiczne przeprowadzonych badań. Celem badań niniejszej pracy było opis rozwoju i ocena działalności dydaktycznej, wychowawczej, opiekuńczej oraz środowiskowej niepublicznych szkół podstawowych w Szczecinie w latach 1989-2014.

Do przeprowadzenia badań wybrano metody historyczne, stosując się do wyszczególnionych etapów badań opartych na: kwerendzie źródeł, lekturze literatury i opracowań. Znaczące dla opracowania niniejszej pracy były bezpośrednio materiały źródłowe znajdujące się w archiwach niepublicznych szkół podstawowych w Szczecinie, w Archiwum Zachodniopomorskiego Kuratorium Oświaty oraz w Archiwum Wydziału Oświaty Urzędu Miasta Szczecin. Kwerendą objęto również zbiory materiałów źródeł pośrednich, do których zaliczono prasę codzienną, czasopisma pedagogiczne, pisemka uczniowskie, książki jubileuszowe, kroniki szkoły. Wykorzystano akty normatywne zawarte w Dziennikach Urzędowych Ministerstwa Edukacji Narodowej i w Dziennikach Ustaw w latach 1989-2014 oraz rozmowy z dyrektorami analizowanych szkół, z inicjatorami idei szkolnictwa niepublicznego w Szczecinie, z pracownikami Wydziału Oświaty Urzędu Miasta Szczecin oraz Zachodniopomorskiego Kuratorium Oświaty oraz z nauczycielami niepublicznych szkół podstawowych w Szczecinie.

Rozdział drugi przybliży historyczne aspekty szkolnictwa niepublicznego w Polsce oraz w regionie. W tej części pracy przedstawiono rolę i zadania szkolnictwa prywatnego w okresie zaborów, okres międzywojenny oraz II wojny światowej. Na szczególną uwagę zasługuje okres międzywojenny, w którym doszło do uchwalenia istotnych aktów formalno-prawnych normujących funkcjonowanie szkolnictwa prywatnego. W tym rozdziale ukazano

również kształtowanie się szkolnictwa niepublicznego w Szczecinie po drugiej wojnie światowej. Przedstawiono znaczenie wydarzeń w 1989 roku dla rozwoju szkolnictwa niepublicznego w Polsce oraz podkreślano udział społeczeństwa obywatelskiego dla rozwoju szkolnictwa niepublicznego.

Kwerenda i analiza źródeł posłużyły do skonstruowania kolejnych czterech rozdziałów. Rozdział trzeci stanowi analizy dotyczące uwarunkowań rozwoju szkolnictwa niepublicznego w Szczecinie w latach 1989-2014 oraz rozwoju organizacyjnego niepublicznego szkolnictwa podstawowego w Szczecinie w analizowanym okresie. Rozdział ten obejmuje sieć niepublicznych szkół podstawowych, infrastrukturę, źródła finansowania, dyrektorów oraz kadrę pedagogiczną niepublicznych szkół podstawowych w Szczecinie w analizowanym okresie. W rozdziale ukazana jest również wewnątrzszkolna współpraca nauczycieli analizowanych szkół oraz zawarta jest analiza ilościowa uczniów niepublicznych szkół podstawowych w Szczecinie w latach 1989-2014.

Rozdział czwarty dotyczy działalności dydaktycznej niepublicznych szkół podstawowych w Szczecinie w omawianym 25-leciu, a w szczególności zawiera analizy planów nauczania, wykorzystywanych rozwiązań dydaktycznych, sprawdzianów po klasie szóstej szkoły podstawowej, osiągnięć dydaktyczne wybranych placówek, wewnątrzszkolnych systemów oceniania, działalności pozalekcyjnej oraz działalności bibliotek szkolnych.

Rozdział piąty prezentuje działalność wychowawczą i opiekuńczą w latach 1989-2014. Jego zakres obejmuje analizę programów wychowawczych, działalność uczniowską, model absolwenta szkoły. Problematyka badań dotyczyła również działalności świetlicy szkolnej, przedstawienie organizacji uroczystości i imprez szkolnych oraz realizację tradycji szkolnych. Ponadto rozdział ten przedstawia działalność opiekuńczą i programy profilaktyczne w niepublicznych szkołach podstawowych w Szczecinie.

Ostatni rozdział jest poświęcony współpracy niepublicznych szkół podstawowych ze środowiskiem lokalnym w latach 1989-2014. Prezentuje zakres współpracy z rodzicami uczniów oraz ze środowiskiem lokalnym obejmującą współpracę z jednostką samorządu terytorialnego, jednostką sprawującą nadzór pedagogiczny, współpracę z instytucjami kultury, instytucjami gospodarczymi, przedstawicielami szkół wyższych, współpracę międzynarodową oraz współpracę z innymi placówkami oświatowymi.

Zwieńczeniem pracy są uwagi końcowe, w których zawarto wnioski z przeprowadzonych badań. Analiza materiału źródłowego pozwala stwierdzić, że analizowane szkoły od 25 lat biorą istotny udział w kreowaniu obrazu szczecińskiej oświaty.

Zaprezentowane wyniki badań mogą jednocześnie prowadzić do wniosku, że niepubliczne szkoły podstawowe ubogacały rynek oświaty niepublicznej, stając się miejscem kształcenia dla uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych, uczniów wielu narodowości oraz uczniów wymagających indywidualnego wsparcia. Historia niepublicznych szkół podstawowych w Szczecinie może dostarczać autorskich inspiracji w zakresie badanych działalności dydaktycznej, wychowawczej, opiekuńczej i środowiskowej.

Summary of doctoral thesis

Name of the author: Barbara Żakowska MA

Title: Non-public primary schools in Szczecin between 1989-2014

Supervisor: dr hab. prof. US Elżbieta Magiera

The subject of the following dissertation is the functioning of non-public primary schools in Szczecin in years 1989-2014. This study is a part of the history of education and it poses as historical and pedagogical monograph. The dissertation consists of six chapters, table of contents, introduction, summary, bibliography, list of charts and diagrams. The first chapter presents the methodological basis of the research conducted. The objective of the research has been specified and it consists of getting to know and describing the organizational processes of non-public primary schools in Szczecin as well as assessing the didactic, behavioural, caring functions and the cooperation with the local community of non-public primary schools in Szczecin in years 1989-2014.

The main research problem of the dissertation concerns the organizational processes of non-public primary schools, the development of facilities, teaching staff and number of students in the given period of time. The research problem also refers to analyzing the functioning of the schools' libraries and after school activities. as well as the cooperation between non-public primary schools and the parents, municipal entities, local governments, cultural and economic institutions, universities, international cooperation and with any other educational institutions.

In order to conduct the research, the historical methods were used with all the procedural stages. A considerable contribution to the research had the direct resources stored in archives of the West Pomeranian Board of Education and in the Department of Education in the City Hall of Szczecin. The collections of indirect resources such as daily press, educational magazines, students press, jubilee books, schools' chronicles were also researched. To present the state educational policy, the resources have been enlarged by normative acts found in Official Journals of the Ministry of Education and Journals of Laws in 1989-2014. The interviews with the heads of the researched schools, with the initiator of the idea of non-public schools in Szczecin, with the staff from the West Pomeranian Board of Education and from the Department of Education in the City Hall of Szczecin, and the

teaching staff of the many non-public primary schools in Szczecin gave the significant contribution to the research as well.

The second chapter of the dissertation includes the historical background of non-public schooling in Poland and in region. In this chapter, the roles and tasks of a non-public school during the three partitions, the interwar period and the World War II are presented. It pays close attention to the interwar period when the normative acts, standardizing the functioning of the non-public schooling were passed. This section also includes the development of non-public schooling in Szczecin in years 1945-1989. Theoretical part of the chapter points out the importance of the events that took place in 1989 for the formation of non-public schooling in Poland as well as suggests the influence of the civil society on creating non-public schooling.

Taking under consideration all the collected and analyzed historical resources, the next four chapters were written. The third chapter discusses the influences that helped to develop non-public school in Szczecin in years 1989-2014. Moreover, the chapter includes organizational processes of non-public primary schooling in Szczecin in the given period of time, the non-public primary schools' network, schools' facilities, sources of funding, heads of schools and the teaching staff of non-public primary schools in the given period of time. This chapter presents teachers' cooperation in schools and the quantitative cross-section of the number of students in non-public primary schools in Szczecin in years 1989-2014.

The fourth chapter is devoted to the didactic functioning of the researched schools, in particular to the curriculum framework, implementation of national curriculum, the schools' grading criteria, the description of practical teaching methods, studying the students' achievements, grading criteria, after school activities and functioning of the schools' libraries.

The fifth chapter presents behavioural and caring functioning of the researched schools in years 1989-2014. In this chapter the behavioural programmes, students' involvement and the model of an alumnus are discussed. In the range of the stated research problem was to also analyze the functioning of the common room, presenting the schools' events and traditions. Moreover, the analysis concentrates on the caring and prevention programmes in non-public primary schools in Szczecin.

The last chapter includes the study of cooperation between non-public primary schools in Szczecin and the local community. This chapter shows the cooperation of the researched schools with parents and the local community which includes cooperation with local governments, cultural and economic institutions, universities, international cooperation and with any other educational institutions.

The final part of the dissertation gives the answers to the research questions presented in the beginning. Based on the analyzed materials, it can be stated that the researched schools have been taking an important part in creating the image of the educational system in Szczecin in the last 25 years. The presented results can lead to the conclusion that the non-public primary schools have enriched public education in Szczecin, being the place for students with special educational needs, international students as well as for students who require individualization of learning. The history of the non-public primary schools in Szczecin can provide the original inspirations for the didactic, behavioral and caring programmes and activities as well as for the cooperation with the local community when it comes to functioning of schools in general.